

CENTER FOR
THE DEFENCE OF
THE INDIVIDUAL

המוקד להגנת הפרט

مركز الدفاع عن الفرد

תאריך: 02.01.2019
בתשובה נא לציין: 105600

בדואר רשום
ובפקס: 02-6467067

לכבוד
יחידת המבת"ן
משרד המשפטים
הנרייטה סולד 1, ת"א

שלום רב,

רחוב אבו עוביידה 4
ירושלים 97200
טל. 02.6283555
פקס. 02.6276317

شارع أبو عبيده ٤
القدس ٩٧٢٠٠

הاتف. ٠٢. ٦٢٨٣٥٥٥
فاكس. ٠٢. ٦٢٧٦٣١٧

mail@hamoked.org.il
www.hamoked.org.il

הנדון: ח', ת"ז _____, משכם

חקירת קטיין בשב"כ – תלונה בדבר חשד לשימוש כנגד עצור קטיין
באמצעי חקירה אסורים
סימוכין: תלונתנו 97661 מיום 4.3.2018 (התלונה עודנה בטיפול)

1. עניינה של התלונה שבנדון, בחקירתו של קטיין במתקן חקירות השב"כ בפתח תקווה. מעדותו של הקטיין שבנדון (להלן יכונה: _____), שהיה בן 17 בעת מעצרו, עולה כי היה נתון למשטר חקירות זהה לזה של בגירים העוברים חקירת שב"כ. אנו רואים תופעה זו בחומרה – ודוק, אכן מדובר בתופעה; בידי המוקד להגנת הפרט מספר עדויות של קטינים מהשנה האחרונה, שעברו חקירה דומה לזו של _____. אולם, אותם קטינים חששו להתלונן בשמם בפני הרשויות, וכך נותר עניינם סמוי מעיני. לכן, נבקש להתייחס לתלונה זו כאל "תלונת רוחב", המעלה לסדר היום של יחידת המבת"ן את הנושא של חקירות קטינים במתקני השב"כ.
2. בנוסף, כפי שפירטנו בסמך, מאז חודש מרץ 2018 מטופלת ביחידתכם תלונה דומה, של עוד קטיין שנחקר במתקן החקירות בפ"ת והרהיב עוז להגיש תלונה. על כן, נבקשכם לבחון את העניין כמכלול, כאמור.

עניינינו של _____

3. נתחיל בסיפור המקרה; _____, כאמור בן 17 במועד מעצרו, נעצר ביום 29.8.2018 באיזור שכס, בסמוך לאלון מורה. מעצרו של _____ היה אלים; הוא ספג מכות מהחיילים בעת ההעברה ממקום המעצר, בין היתר מכת הרובה של אחד החיילים. המכה גרמה לעינו השמאלית של _____ להתנפח, ולדימום.
4. הובל בגיף במשך כרבע שעה למתקן בלתי מזוהה. גם שם ספג יחס מתעלל מהחיילים ששמרו עליו. לאחר המתנה של מספר שעות, הועבר למתקן המעצר הזמני בחווארה, שם הוחזק במשך לילה, ולאחר דיון בהארכת מעצרו בביהמ"ש הצבאי בסאלם, הועבר לבית הסוהר "מגידו".
5. לאחר שבוע במגידו, נלקח _____ לחקירת משטרה בסאלם. החקירה ארכה כשעה ומחצה, ולא כללה אירועים חריגים – מלבד המובן מאליו, חקירת קטיין ללא מתן הזכות להיוועץ בעו"ד עובד לחקירה, ללא נוכחות בגיר אחר, כאשר בסופה הוחתם _____ שלושה עמודים בערבית. בסיום החקירה הוחזר _____ למגידו.

6. עוד שבוע חלף, ו _____ נלקח למתקן החקירות של שב"כ בפתח-תקווה. עם הגיעו למתקן, הועבר _____ לצינוק קטן. _____ הוחזק בצינוק זה לבד במשך יומיים. כלומר, קטין מוחזק בבידוד, בלא קשר לעולם החיצון או לעצירים נוספים, במשך יומיים, כאשר הגורמים היחידים עימם הוא משוחח הם חוקרי השב"כ שחקרו אותו.
7. מעבר לסבל ולאימה שהיה שרוי בה בשל כליאה בצינוק זעיר, "בגודל מזרון", כך לדברי _____, עצם תנאי הכליאה בהם הוחזק הוסיפו לסבלו ולמצוקתו: _____ התלונן על כך שהצינוק היה מלוכלך ומסריח וכי האוכל שניתן לו היה כמעט לא אכיל. אין אלה תנאי כליאה הראויים לבני אדם, לא כל שכן לקטינים. ברי כי קטין, המוחזק בתנאים כאלה, לא מסוגל יהיה לעמוד על שלו בעת חקירה, כך שתוצרי אותה חקירה יהיו מפוקפקים, בלשון המעטה.
8. חקירתו הראשונה של _____ החלה מייד עם הגיעו למתקן, בלא שניתנה לו האפשרות להתפנות, לאכול או לשתות. בנוסף, לאחר שחקירתו הראשונה הסתיימה (חקירה שנמשכה מספר שעות), והוא הורד לצינוק, העירו אותו באופן פתאומי לצורך חקירה נוספת. בצעד זה היה כדי לערער את התמצאותו של _____ במרחב ובזמן, ולהקשות עליו עוד לעמוד בחקירה בתנאים הללו.
9. במהלך חקירותיו, כשכל אחת מהן נמשכה מספר שעות, נאזקו ידיו של _____ אל מאחורי גבו, מה שגרם לו סבל פיזי רב עם התארכות החקירה.
10. נאלץ לעמוד מול מספר משתנה של חוקרים, פעם אחד, לעתים שניים ואף שלושה. לא למותר לציין כי עובר לתחילת החקירה לא ניתן ל _____ להיוועץ בעו"ד, ואף לא ניתנה לו אפשרות לשוחח עם בני משפחתו.
11. כאילו לא היה די בכך, _____ התלונן שחוקריו התנהלו מולו בגסות; רבות הפעמים שקיללו אותו בקללות גסות במהלך החקירה. החקירות התנהלו בצעקות, ולו באיומים מצמיתים; איום במעצרה של אימו (ואיום מרומז שהדבר יגרום למותה); איום להרוס את בית המשפחה ולהותיר אותה ללא קורת גג; ואיום במעצר מינהלי.
12. מאחר שהחקירה לא תועדה (_____ הצהיר שלא זוכר שאחד החוקרים רשם משהו בזמן החקירות), התופעות הללו נותרו כהד בזיכרונו של _____ בלבד.
13. אם כן, ניתן לראות כי קטין בן 17 מוחזק בבידוד בתנאים קשים במשך יומיים של חקירה אינטנסיבית, במהלכה היה אזוק לכסאו מאחור. אותו קטין נחקר בלא שניתן לו להיוועץ בעו"ד, בלא שיוכל לשוחח או להיפגש עם מי מהוריו או עם כל בגיר אחר לצורך העניין. חוקרי השב"כ ניצלו היטב את מצוקתו, תוך שאינם מסבירים לו את זכויותיו, נוהגים כלפיו באלימות מילולית, ומאיימים עליו. ברי שמצד החוקרים מדובר בצעדים, העולים כדי יחס בלתי אנושי ומשפיל, והאסורים על-פי כל דין.

חקירות קטינים בשב"כ

14. מכלול הדברים מעלה תמונה מטרידה ובעייתית בעניין האופן בו נחקרים קטינים במתקני החקירות של השב"כ. תנאי חקירה כאלה הם בעייתיים מאוד כאשר עסקינן בבגירים. אולם כאשר מדובר בקטינים, על אחת כמה וכמה. העובדה שהשב"כ מותיר את הקטינים הפלסטינים חשופים ומחוסרי הגנה מובילה בהכרח להפרה סיטונית של זכויותיהם הבסיסיות ביותר.
15. כאשר קטין מגיע לחדר חקירות כשהוא מפוחד, מותש, רעב, צמא, ובלא שעשה את צרכיו במשך מספר שעות, לא צריך להתאמץ במיוחד כדי להביאו למצב של שברון פיזי ומנטלי, כך שיקשה עליו להגן על זכויותיו בחקירה, מה שיביא בהכרח להפללה עצמית מהירה, הפללה עצמית רבת משמעות. עניין זה

- מועצם כאשר הקטין מוחזק בתנאים של בידוד מוחלט וניתוק מהעולם, כך שעליו להתמודד לבדו ולאורך זמן עם מערכת שלמה של לחצים ואיומים.
16. כך קרה כאמור במספר מקרים של קטינים, שנעצרו ונחקרו בשנה האחרונה במתקני שבי"כ, ושעדויותיהם הגיעו למוקד להגנת הפרט. אותם קטינים מעלים עדויות קשות של הפעלת אלימות כלפיהם בחקירה. הן אלימות מילולית (קללות, איומים והפחדות) והן פיזית (יריקות, דחיפות, צעקות ואף מכות ממש). שילוב זה, בין מצב מנטלי ופיזי ירוד, לבין הפעלת אלימות מצד החוקרים, מובילה בהכרח לשבירת רוחם של הקטינים בחקירה, להפלות עצמיות, שתוצאותיהן ברורות. כאמור, בחודש מרץ 2018 אף העז אחד מאותם קטינים, שמקריהם הגיעו לידיעתנו, להגיש באמצעותנו תלונה ליחידתכם, תלונה שעודנה בטיפול.
17. ברי כי עמידה על מתן הגנות, ולו מינימאליות, כפי שקבועות בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971, וכן באמנה הבינלאומית לזכויות הילד, שישראל חתמה עליה ואשררה בשנת 1991, כגון מתן אפשרות להיוועץ בעורך-דין עובר לחקירה, מתן אפשרות להורה או מבוגר אחר להיות נוכח בחקירה, תיעודן של החקירות והפעלת חוקרים ייעודיים של קטינים, כל אלו עשויות להביא לשיפור מצבם של הקטינים, להגנה טובה יותר על זכויותיהם, הן הבסיסיות כבני אנוש, הן הדיוניות-פליליות. חקירה של קטינים במתקני חקירה שמיועדים לחקירות קשות ו"כבדות", בתנאים קשים מאוד, במשך ימים, לא רק שלא עומדת בסטנדרטים המינימאליים הנדרשים, אלא אף מהווה פגיעה בלתי מידתית ובלתי סבירה בזכויות בסיסיות.
18. מדובר בכשל מערכתי מדאיג ביותר, המחייב, לדידנו, פעולה דרסטית ל"ניקוי אורוות". ואלה, למיטב ידיעתנו מחייבים גישה מקיפה, התחקות אחר תיעוד, שייכתן ולא נמצא בידינו, ואיסופו מגורמי החקירה, וניהול חקירה בלתי תלויה, ולרבות בכך המערכת, בשקידה ראויה, בהובלה של יחידת המבת"ן.
19. אשר על כן הנכם מתבקשים להורות על ביצוע חקירה ראויה – עניינית, יעילה וממצה. חומרתו היתרה של מכלול ההפרות, ובמיוחד הפרות שעניינן באיסור המוחלט לנקוט יחס משפיל ולא אנושי כלפי עצור ונחקר, ועל אחת כמה וכמה כאשר העצור והנחקר הינו קטין, מחייבת לטעמנו לפעול ללא דיחוי ובנחישות למיצוי הדין עם המעורבים במעשים אלה, הישירים והעקיפים, ולעשות בשקידה ראויה לעקירה מן השורש של המעשים והמחדלים, הפסולים והאסורים בעליל, המתגלים בתלונה זו.
20. אודה על טיפול ענייני וממצה בתלונה זו, כמו גם בתלונה הנוספת המונחת על שולחנכם, ועדכוני בדבר פתיחת החקירה ובדבר תוצאותיה.

בכבוד רב,

דניאל שנהר, עו"ד